

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*ДО 30-Ї РІЧНИЦІ
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ПОСТГЛОБАЛІЗМУ

Збірник матеріалів
І Міжнародної науково-практичної конференції

27 листопада 2020 року

Частина I

За загальною редакцією
доктора культурології, професора,
завідувача кафедри культурології та інформаційної діяльності
Ю. С. Сабадаш

Маріуполь
2020

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, доктор культурології, професор (голова),
С. В. Янковський, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол № 7 від 15.12.2020)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою
історичного факультету Маріупольського державного університету
(протокол № 5 від 16.12.2020)

Ф 42

Феномен культури постглобалізму : зб. мат. I Міжнар. наук.-практ. конф.,
м. Маріуполь, 27 листопада 2020 р. : у 2 ч. / Маріуп. держ. ун-т ;
гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський ; техн. ред. О.В. Дейниченко.
– Маріуполь : МДУ, 2020. – Ч. I. – 312 с.

Збірник містить матеріали I міжнародної науково-практичної конференції
«Феномен культури постглобалізму», яка відбулася 27 листопада 2020 року в
Маріупольському державному університеті з ініціативи кафедри культурології
та інформаційної діяльності. В конференції взяли участь науковці з України,
Білорусі, Греції, Італії, Об'єднаного Королівства, Китаю, Франції.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а
також усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку бібліотек і
бібліотечної справи в країні.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів
несуть автори, опублікованих у збірнику доповідей

© Автори тез, 2020
© МДУ, 2020

усилення міжнародного обміну артефактами культури і послугами в сфері культури, закріплення нових форм організації культурної життя, самостійного включення в процеси міжкультурної комунікації не тільки національних культур, але і культур регіонів і спільнот, окремих суб'єктів культури, активізуючих міжнародну культурну життя. В-четвертих, в процесі транснаціоналізації відбувається формування нового рівня особистісної культури, забезпечуючого психологічну адаптивність особистості до процесам соціально-культурних змін, соціальну мобільність, формування нових типів ідентичності в глобалізуючому світі.

Таким чином, дослідження процесів транснаціоналізації в сфері культури показує, що вона виступає як *складний нелінійний процес, характеризується взаємодоповнюваністю і локалізацією, підвищенням самоорганізаційного потенціалу культури в умовах активізації економічної і геополітичної інтеграції*. Культурна транснаціоналізація, на наш погляд, трансформуватиме характер, ступінь і ефективність заимствований елементів культур Заходу, визначаються інтенсивністю і умовами міжкультурних контактів, ступенем диференціації суспільства і вразливістю його суб'єктів до «чужої» культури. Отже, культурологам необхідно в дослідженнях соціодинаміки соціально-культурних процесів і явищ приймати до уваги ціннісно-смысловое зміст транснаціоналізації.

С уважением А. И. Смолик, доктор культурологии, профессор, заведующий кафедрой культурологии Белорусского государственного университета культуры и искусств!

УДК 1:316.1

С. В. Янковський
/ м. Маріуполь /

СОЦІОКУЛЬТУРНІ СВИТИ ПОСТГЛОБАЛЬНОГО СВИТУ

Соціокультурні світи структуровані в парадигмі «свій V чужий», яка на наш погляд становить найбільш архаїчний пласт усвідомлення спільності. Він характеризується неприйняттям чужорідного, соціальними дистинкціями і дистанціями, а його визначальні риси фіксуються культурою гостинності. Культура гостинності не природним або інстинктивним феноменом, а належить до вироблених суспільством практик комунікації із такими суб'єктами взаємодії, на яких в силу певних обставин не поширюється принцип приналежності до даної спільноти. Оскільки гостинність, у даному випадку, трактується як феномен, що виникає в соціальній реальності існування спільноти, то його онтологічне визначення має спиратись на певні конструктивні елементи творення комунікації і взаємодії. Вони не є наданими

природою і не детерміновані біологічно. Вважаємо, що такі елементи соціального конструювання і виробництва позначаються поняттям креативності. Тож, людська спільнота, щоби залишитись спільнотою у взаємодії і комунікації з іншими спільнотами мала бути креативною, і виявленням креативного потенціалу спільнот є культура гостинності. Розвиток культури гостинності уможливив перехід ввід організації соціуму, який засновувався на принципах родової приналежності, до форм комунікації і взаємодії, які були зумовлені принципом територіальності. В такий спосіб спілкування стало можливе для людей, які не походили від спільного прашура і не мали спільного тотему, а відтак соціальна взаємодія могла відбуватись анонімно. Тож, анонімність соціальної взаємодії і комунікації є наслідком розвитку культури гостинності, а креативність є рушійною силою, яка дозволяє розширювати соціальну організацію за рахунок, використовуючи неприродні способи об'єктивації і опредметнення взаємодії і комунікації. Відтак, можна стверджувати, що перетворення природно-екологічного середовища на соціально-історичне є ядром культурного виробництва. Втім особливість мережевої культури полягає в тому, що вона є технологічною за своєю генеалогією. І установлені в доцифрову епоху форми і способи соціального конструювання не є успадкованими.

Окреслимо ключові поняття, якими визначався, на нашу думку, розвиток культури гостинності від персоніфікованого до анонімного спілкування, що, підкреслимо, створити таку форми анонімної організації соціуму як місто. В даному випадку категоріями, що відображають спілкування, в даному представляються поняттями «місця», «персони», «часу». В Мережі вони втрачають свою безумовну значущість. Поняття «місця» трансформується у відношення «включення-входження». Поняття «персони» – «IP-адреса-користувач», втім категорія «часу» залишається в продовжує виконувати реєстраційну функцію, відображаючи послідовність і значущість всіх дій користувача. Втім, категорія часу має не лише впорядковує не лише кількісні ознаки діяльності, структуруючи, приміром, історію пошуку, а й відіграє важливу роль при аналізі якісних показників діяльності користувача. Відтак, слід констатувати, що час постає апріорною якісною характеристикою мережевою культури. І якщо доцифрових (аграрної та індустріальної) цивілізацій характеризуються просторовим розвиток інфраструктури, що мало на час лише опосередкований вплив на час, то розвиток інфраструктури мережевої культури цифрової цивілізації визначається експансією в часі, а його визначальні характеристики швидкість і покриття.

В таких умовах ключова категорія соціально-гуманітарного знання – «історичний час» втрачає свою апріорну значущість для виробництва пояснювальних схем розвитку людства і соціуму. Тому соціальна теорія не може орієнтуватись на розподіли історичного часу, навколо яких структурувалось розуміння соціальних явищ, феноменів, процесів. А, відтак, соціальний вчений, теоретик, культуролог має звернутись до того спадку соціально-гуманітарного знання, який репрезентує традицію і епістемологію

не інституційного бачення. До таких належить проект соціальної феноменології Альфреда Шютца (Alfred Schutz).

Соціальна теорія, яку запропонував вчений, належить до пояснень соціальної реальності і, відтак, має розглядатися в одному ряду з ученнями Герберта Спенсера (Herbert Spenser), Еміля Дюркгейма (David Émile Durkheim). Наукова біографія А. Шютца склалась таким чином, що до свого прибуття у Сполучені Штати у 1939 р., яке сталось після еміграції з нацистської Німеччини у 1938 р., вчений опублікував лише одну працю «Феноменологія соціального світу: Вступ до розуміючої соціології» («Der sinnhafte Aufbau der sozialen Welt: Eine Einleitung in die verstehende Soziologie», 1932), основний масив бібліографії робіт вченого – це постумні видання його праць. Згідно із бібліографією праць А. Шютца, які наводить Стенфордська енциклопедія з філософії, їхні хронологічні рамки охоплюють період 1932-2013 років. Українською перекладено «Структури життєсвіту», у співавторстві з Т. Лукманом («The Structures of the Life-World», 1973), переклад та післямову до видання здійснив Вахтанг Кебуладзе, один із провідних теоретиків філософської феноменології в Україні. Поряд із українським виданням А. Шютца серед вітчизняних науковців популярні російськомовні переклади «Феноменології соціального світу» (російською «Смысловая структура повседневного мира: очерки по феноменологической социологии», 2003). Вважаємо за необхідно зазначити, що проект соціальної феноменології А. Шютца дозволяє поглянути висвітлює той факт, що світ є світом, оскільки відображає співвідношенням соціально-фізичного та соціально-просторового вимірів існування людини і людства. Зазначимо, що історичний підхід до розуміння соціуму внаслідок нескінченності конкретно-історичних порівнянь, біографічних ситуацій, реконструкцій розпорошується універсалізм людського соціокультурного світу.

На нашу думку, критика історичності соціуму необхідний елемент конструювання соціальної реальності. Звісно, що кожна теоретична розбудова соціальної взаємодії і спілкування мають ґрунтуватися на емпіричних засадах, але, маємо взяти до уваги, що у гуманітарному та соціальному пізнанні витоки емпіричного знання не в минулому, а в сучасності, яка відкривається майбутньому.

УДК 316.7(477.62-2Мар)

Н. С. Афанасьєва
/ м. Маріуполь /

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІАГНОСТИКА МАРІУПОЛЯ: ПРОБЛЕМИ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УСТАНОВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

Соціокультурна діяльність – певна система дій, що відображає цілі і функції державної політики в галузі культури і дозвілля, визначає шляхи, методи і засоби їх реалізації; являє собою керований суспільством і його